

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učitelstva — Poverjenišvo Ljubljana.

Vse pise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2 —.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva šte. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 . 50 . . . za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama uje so proste poštnine.

To je grozno, to je kruto, to je nečloveško.

Taki obupni vzklici družinskih očetov nam prihajajo danadan, ker jim je država po šestih mesecih boleznih odtrgala draginjsko doklado, osebno in tudi vso družinsko.

Naj navajamo samo en vzgled:

Na bivšem Štajerskem službuje nadučitelj, ki ga zadeva tudi ta odredba. Ima 34 službenih let. Zbolel je že februarja 1919. leta, a je še kljub temu vztrajal v službi do januarja 1921. Ker ni mogel več vztrajati, je prosil z januarjem 1921 za dopust, ki ga je dobil do 30. aprila 1921. Bolezen je postala kronična in uradni zdravniki so izjavili, da je za nadaljnjo službo nesposoben. Prosil je 30. aprila za upokojitvev in do iste mu je bil podaljšan dopust.

Ima ženo in osem otrok. Od teh sta dva za silo preskrbljena, ostalih šest, v starosti eden in pol do 17 let, je pa ne preskrbljenih. Od teh je najstarejši sin v V. razredu realne gimnazije in hči v I. razredu meščanske šole, oba zelo pridna in nadarjena, ter mora zanje plačevati mesečno po 1000 K za vsakega, t. j. 2000 kron in še druge potrebščine mesečno.

Ker je omenjeni že nad šest mesecev na bolniškem dopustu — kljub temu, da je prosil 30. aprila za upokojitvev — in da ne dobiva 10% draginjske doklade, mu je bila odtrgana s 1. oktobrom t. l. njegova draginjska doklada in vsa draginjska doklada za družino in je prejel za cel mesec za osem (8!) oseb vsega 1345 K 41 vin.

Vprašamo samo: Kako naj preživi osem oseb en mesec s tem denarjem?!

Ta slučaj je taseu memento naših državnih upravi, kajti nešteto je slučajev, da ieže prošnje za upokojitvev nerešene in mesto preijemania polnih penzij z draginjskimi dokladami vred, se je sedaj odtrgala tem uradnikom draginjska doklada z rodbinsko doklado vred — po krivdi državne uprave.

To je drakonska odredba, ki ne sme obveljati in ne razumemo, kdo in kako bi je mogel zagrešiti. Če ni že prepozno,

zganite se merodajni faktorji, dokler še ne pritira obup družinske očete v — pogibeli in ne ugonob! s tem celih družin državnega uradništva! —k.

Drakonska naredba.*

Naredba o draginjskih dokladah državnih uslužbencev, razglašena v »Službenih Novinah« krajevine SFS št. 129 z dne 11. junija 1921 vsebuje v členu 23. sledečo kruto določbo:

«Ukaznim in neukaznim državnim uslužbencem in slugam, ki so bolni, torej odsotni zaradi zdravljenja in okrevanja, se izplačuje ta dnevna samo za dobo šestih mesecev v teku enega leta, ne glede na to, ali prebija čas boleznii iz euega kolektorskega leta v drugo. Onim, ki so izza dne 1. januarja t. l. že bolni tri mesece, je dne 30. junija ustaviiti izplačevanje draginjske doklade, ki bi jim pripadla po tej uredbi.»

Na podlagi instrukcije, ki so jo sedaj dobili šefi oddelkov v Sloveniji od finančnega ministristva, je z dnem 1. oktobra t. l. izvesti to določbo tako, da se vsem onim državnim uradnikom, ki so od 1. januarja t. l. več kot šest mesecev na bolniškem dopustu, ukine vsa osebna draginjska doklada in tudi draginjska doklada za ženo in otroke ter se iztirjajo enaki odtegljaji tudi za nazaj od 1. julija do 1. oktobra t. l., t. j. za dobo treh mesecev. Ti odtegljaji se bodo odtegnili onim, ki so z dnem 1. oktobra že v službi od draginjskih doklad, onim pa, ki so še bolni in ne morejo nastopiti službe ter vsled tega ne prejajajo draginjskih doklad, pa od plače.

Ta naredba ne bo zadela toliko onih, ki simulirajo, ker ti bodo sigurno nastopili svoje službe, kruto bo pa zadela vse one, ki so težko in resno bolni in ne morejo nastopiti svojih služb.

Draginjske doklade tvorijo danes glavni del dohodkov državnega uradnika, s katerimi se, je komaj v stanu preživljati sebe in družino; nikakor pa ne, če nasto-

* Poverjenišvo UJU v Ljubljani je odposlalo merodajnim faktorjem vlogo enake vsebine, kakor jo vsebuje ta članek. Uredn.

nijo kake izredne okoliščine, kakor je to ravno bolezen. V tem slučaju pa izgubi uradnik poleg svoje osebne draginjske doklade tudi vso doklado za družino in še cel svoje plače, ker se mu odteguje doklada za tri mesece za nazaj, izključeno je da bi moral živeti le teden dni samo od svoje sistemizirane plače, še manj pa, ker mu celo odtrga država še del plače.

Vzemimo slučaj državnega uradnika z 20 do 30 službenimi leti, očeta številne družine, ki je težko bolan in pričinja po šestih mesecih šele rekonvalescenco. Po izjavi uradnega zdravnika je njegova bolezen ozdravljiva. Ker mu država po šestih mesecih vzame osebno draginjsko doklado in vso rodbinsko doklado, mu s tem onemogoči nadaljnjo zdravljenje, ga s tem udarcem uniči moralno in izroči njega in vso družino lakoti in pogini.

Prekruta, da ne rečemo drakonska je taka določba v moderni državi! A ne samo s socialnega stališča, temveč tudi iz pravnega stališča se ta določba uničuje sama.

Moderna službena pragmatika dovoljuje uradnikom enoleten bolniški dopust — brez vsakih prikrajškov; ona mu omogoča po enem letu dopusta začasno upokojitvev in šele če se uradno izkaže bolezen za neozdravljivo, nastopi stalno upokojitvev.

Člen 23. omenjene naredbe nasprotuje vsem tem določbam. Pravica do enoletnega bolniškega dopusta je s to določbo uničena; začasne upokojitvev sedanje naredbe sploh ne poznajo in o konsekvenci stalne upokojitvev po 6 mesecih dopusta omenjena določba tudi ne govori.

In vendar je državni uradnik, če se ga po šestih mesecih boleznii upokoji manj kruto prizadet in materialno na boljšem, kot če se ga pusti aktivnega na dopustu in se mu odtegne draginjska in rodbinska doklada. Pokojnina s pripadajočimi draginjskimi dokladami je višja nego sama plača aktivnega uradnika, ne glede na to, da mu pri upokojitvi odpadejo tudi vrtnice za tri mesece nazaj.

Vsekakor bi bila upokojitvev po šestih mesecih boleznii tudi kruta določba in bi kazala ostrost države do državnega

uradnika, ki je služil vestno in zvesto 20 do 30 let državi. Zato si ne moremo misliti v moderni državi določbe, ki bi ne dala državnemu uradniku enoletnega bolniškega dopusta brez prikrajšav in ki ne bi predvidevala začasne upokojitvev.

Določba členu 23. omenjene naredbe je pa socialna in pravna krutost za državnega uradnika in poziva podpisana organizacija vse merodajne faktorje, da delujejo za nje ukinitje — še predno se bo pričela izvajati in bo prinesla lakoto in pogin najbednejšim družinam državnega uradništva.

Zal je, da se je medtem že pričela ta kruta določba izvajati in se je 1. oktobra že odtegnila draginjska doklada vsem prizadetim. —k.

Službena pragmatika za drž. uradnike in učiteljstvo.

Z veliko naglico — morda celo prevzliko, ker se bojimo enakih pogrešk, kakor nam jih slika predstojeci članek — se izdeluje sedaj zakon o državnih uradnikih. Obljubujemo nam, da nam že oktober prinese načrt, ki ga bo parlament tudi gotovo sprejel.

Bojimo se, da bodo uradniške organizacije premalo proučile načrt. Tudi učiteljstvo je prizadeto pri tem načrtu, ker tudi ono spada med državne uradnike in zahteva, da se ga uvrsti v ta zakon, ker noče biti državno uradništvo posebne, samosvoje kategorije; zato zahteva tudi svoje zastopstvo pri pretresanju načrta s strani organizacije državnih uradnikov.

Opozorjamo osrednje vodstvo UJU, da se pravočasno zavzame za primerno zastopstvo učiteljstva v komisijah; naše pokrajinske organizacije pa pozivamo, da zasledujejo to vprašanje posebno v tem oziru da bodo vse kategorije učiteljstva uvrščene tako, kakor smo že čisto stavili svoje zahteve, in da ne bo katera od kategorij morda neuvrščena ali pa prenizko uvrščena, kakor je bilo to meščanskošolsko učiteljstvo socialno-skrbstenih šol (za sline, gluhozome itd.) pri zadnjem zakonu o narodnih šolah.

LISTEK.

Počitnice v Mariboru.

Kakor kdo more, meščan na kmete, kmet v mesto.

Tako je tudi mene zaneslo v naše rivijersko mesto na severu — v Maribor.

Kot rojen Polenjec se nisem mogel vstaviti naguenju, da obiščem »Grajsko klet«. Tam sem videl vse stanove: ou udeležencey Porcijunkule do višje katoliške, pravoslavne in ruske duhovščine, od obrtnika do višjega uradnika.

Tako mora biti različen tudi govor.

Pri naši mizi so se zbrali razni stavovi. Razgovarjalo se je o nogometnem sportu. Prvi se je oglašil proti profesor, naglašujoč, da se mladina tako vtopi, da ni drugega ne dela kot brca in brca ter pri tem popolnoma pozabi na učenje.

Zagovornik sporta se je izmed drugih razlogov branil s sklepom odbora, češ, da pripuste le one, ki v šoli zadostujejo,

Pa se oglasi Sokol. Dokazuje, da njegovo društvo zadošča mladini v polnem obsegu ter izteče mnenje, da mladina ne sme biti glasna in preživa, čemur je zopet tretji ugovorjal.

Ker tam ni prišlo do zaključka, a sem imel časa na preostanjanje, začel sem se zapimati tudi za nogomet. Prepričal sem se, da je tudi ta igra, ako je v pravih mejah, odgojevalna. Med tekmo sem čutil na svojih nogah, kar ne morem povsem zameriti mladini.

Premišljevatii sem začel, kako bi se napeljalo še več živavnosti v telovadna orpištva, v telovadbo v osnovnih šolah.

Slišai mi je pripomogel.

Ob izletu mariborske sokolske župe v narodnozavedno Središče, so me našle vrle kolegijne iz telovadnega tečaja v Mariboru samotno stopajočega ter me izvolile za varuha.

Nastop Sokola z vojaštvom me je tako prevzel in vglobil v premišljevanje, da sem se zbudil še le na ponovno vprašanje lepjih varovank, kaj tako premišlujem.

Ko sem jim povedal, da me je veličanstvo nastopa tako prevzelo, povabile so me, naj se udeležim predavanj.

Takoj drugi dan sem se oglašil. Na priprošnje lepih zaveznic se je sicer drugače nad vse prijazni vodja tečaja g. Šaup in vpoštevajoč tudi druge razloge nazadnje le odločil ter mi dovolil vstop.

Pa še ni bilo konec preskušnje. Isto željo kakor jaz je imel tudi višji šolski nadzornik.

Nisem se še popolnoma vglobil v predavanje, pa vstopi meni neznan gospod resnega obraza in nastopa. Ker je najprvo mene zares ogledaval, sem bil takoi na jasnem, kdo bi moral to biti; a en sam pa ni tako hitro sklepal. Šele na neko pojasnilo vodje tečaja se je njegovo oko umirilo in duša moja začela umirjevati.

Isto uro je nastopil tovariš Hočevar. Predaval je o batih. Bolj ko snov, dopadlo mi je predavanje iz metodičnega stališča, kar sem imel priliko pozneie pri vsaki uri in pri vsakem predavatelju opazovati.

Ako nastopa učitelj tako samozavestno, ni šment, da bi ne potegnii učenec za sabo in kakor se je godilo z mano, isto sem opazoval pri kolegijmah.

Od ure do ure večje zanimanje in nazadnje res ne vem, kje je bila večja pridnost, rečem le, da je odšlo 40 kolegij med narod istotako navdušenih, kot sem se sam navdušil in višja šolska oblast naj v tej smeri nadaljuje, pa nočemo imeti srečno Jugoslavijo, ker dela se že na vseh poljih.

Tam sem se udeleževal predavanj zdravniškega tedna, kateri je imel največ uspeha med železničarji, ogledal razstavo in poslušal predavanje »Probudef«, ogledoval plakate dramske sekcije »Preporoda«, udeležil se zborovanja v Rog. Slatin, na katerega gledamo lahko vsi s ponosom ogledal si ljubljanski sejni ter se vrnil na svoj dom na počitnice, da vse te nitse uredim.

Največ lepim ur sem pa preživel v mariborskem učiteljsku, zato ključem vsem predavateljem in vsem libezujivim edč. kolegijmah navdušen: Zdravo!

Janko Toman.